

ICOMOS HÍRADÓ

a Magyar Nemzeti Bizottság közleményei

KÜLÖNSZÁM 2014. március

UNESCO Recommendation on the Historic Urban Landscape

10th November 2011

A Történeti Városi Tájra vonatkozó UNESCO Ajánlás, a fogalmak meghatározását tartalmazó glosszáriummal 2011. november 10.

az angol eredetiből magyarra fordította
Dr. Fejérdy Tamás DLA,
az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság főtitkára

UNESCO Recommendation on the Historic Urban Landscape - 10th November 2011

Preamble

The General Conference,

Considering that historic urban areas are among the most abundant and diverse manifestations of our common cultural heritage, shaped by generations and constituting a key testimony to humankind's endeavours and aspirations through space and time,

also considering that urban heritage is for humanity a social, cultural and economic asset, defined by an historic layering of values that have been produced by successive and existing cultures and an accumulation of traditions and experiences, recognized as such in their diversity,

Further considering that urbanization is proceeding on an unprecedented scale in the history of humankind, and that throughout the world this is driving socio-economic change and growth, which should be harnessed at the local, national, regional and international levels,

Recognizing, the dynamic nature of living cities,

Noting, however, that rapid and frequently uncontrolled development is transforming urban areas and their settings, which may cause fragmentation and deterioration to urban heritage with deep impacts on community values, throughout the world,

Considering, therefore, that in order to support the protection of natural and cultural heritage, emphasis needs to be put on the integration of historic urban area conservation, management and planning strategies into local development processes and urban planning, such as, contemporary architecture and infrastructure development, for which the application of a landscape approach would help maintain urban identity,

Also considering that the principle of sustainable development provides for the preservation of existing resources, the active protection of urban heritage and its sustainable management is a condition sine qua non of development,

Recalling that a corpus of UNESCO standard-setting documents, including conventions, recommendations and charters (1) exists on the subject of the conservation of historic areas, all of which remain valid,

Also noting, however, that under processes of demographic shifts, global market liberalization and decentralization, as well as mass tourism, market exploitation of heritage, and climate change, conditions have changed and cities are subject to development pressures and challenges not present at the time of adoption of the most recent UNESCO recommendation on historic areas in 1976 (Recommendation concerning the Safeguarding and Contemporary Role of Historic Areas),

Further noting the evolution of the concepts of culture and heritage and of the approaches to their management, through the combined action of local initiatives and international meetings (2), which have been useful in guiding policies and practices worldwide,

Desiring to supplement and extend the application of the standards and principles laid down in existing international instruments,

Having before it proposals concerning the historic urban landscape as an approach to urban heritage conservation, which appear on the agenda of the 36th session of the General Conference as item 8.1,

Having decided at its 35th session that this issue should be addressed by means of a recommendation to Member States,

1. *Adopts*, this 10th day of November 2011, the present Recommendation on the Historic Urban Landscape;
2. *Recommends* that Member States adopt the appropriate legislative institutional framework and measures, with a view to applying the principles and norms set out in this Recommendation in the territories under their jurisdiction;
3. *Also recommends* that Member States bring this Recommendation to the attention of the local, national and regional authorities, and of institutions, services or bodies and associations concerned with the safeguarding, conservation and management of historic urban areas and their wider geographical settings.

Introduction

1. Our time is witness to the largest human migration in history. More than half of the world's population now lives in urban areas. Urban areas are increasingly important as engines of growth and as centres of innovation and creativity; they provide opportunities for employment and education and respond to people's evolving needs and aspirations.
2. Rapid and uncontrolled urbanization, however, may frequently result in social and spatial fragmentation and in a drastic deterioration of the quality of the urban environment and of the surrounding rural areas. Notably, this may be due to excessive building density, standardized and monotonous buildings, loss of public space and amenities, inadequate infrastructure, debilitating poverty, social isolation, and an increasing risk of climate-related disasters.
3. Urban heritage, including its tangible and intangible components, constitutes a key resource in enhancing the liveability of urban areas, and fosters economic development and social cohesion in a changing global environment. As the future of humanity hinges on the effective planning and management of resources, conservation has become a strategy to achieve a balance between urban growth and quality of life on a sustainable basis.
4. In the course of the past half century, urban heritage conservation has emerged as an important sector of public policy worldwide. It is a response to the need to preserve shared values and to benefit from the legacy of history. However, the shift from an emphasis on architectural monuments primarily towards a broader recognition of the importance of the social, cultural and economic processes in the conservation of urban values, should be matched by a drive to adapt the existing policies and to create new tools to address this vision.
5. This Recommendation addresses the need to better integrate and frame urban heritage conservation strategies within the larger goals of overall sustainable development, in order to support public and private actions aimed at preserving and enhancing the quality of the human environment. It suggests a landscape approach for identifying, conserving and managing historic areas within their broader urban contexts, by considering the interrelationships of their physical forms, their spatial organization and connection, their natural features and settings, and their social, cultural and economic values.
6. This approach addresses the policy, governance and management concerns involving a variety of stakeholders, including local, national, regional, international, public and private actors in the urban development process.
7. This Recommendation builds upon the four previous UNESCO recommendations concerning heritage preservation, and recognizes the importance and the validity of their concepts and principles in the history and practice of conservation. In addition, modern conservation conventions and charters address the many dimensions of cultural and natural heritage, and constitute the foundations of this Recommendation.

I. Definition

8. The historic urban landscape is the urban area understood as the result of a historic layering of cultural and natural values and attributes, extending beyond the notion of "historic centre" or "ensemble" to include the broader urban context and its geographical setting.
9. This wider context includes notably the site's topography, geomorphology, hydrology and natural features, its built environment, both historic and contemporary, its infrastructures above and below ground, its open spaces and gardens, its land use patterns and spatial organization, perceptions and visual relationships, as well as all other elements of the urban structure. It also includes social and cultural practices and values, economic processes and the intangible dimensions of heritage as related to diversity and identity.
10. This definition provides the basis for a comprehensive and integrated approach for the identification, assessment, conservation and management of historic urban landscapes within an overall sustainable development framework.
11. The historic urban landscape approach is aimed at preserving the quality of the human environment, enhancing the productive and sustainable use of urban spaces, while recognizing their dynamic character, and promoting social and functional diversity. It integrates the goals of urban heritage conservation and those of social and economic development. It is rooted in a balanced and sustainable relationship between the urban and natural environment, between the needs of present and future generations and the legacy from the past.

12. The historic urban landscape approach considers cultural diversity and creativity as key assets for human, social and economic development, and provides tools to manage physical and social transformations and to ensure that contemporary interventions are harmoniously integrated with heritage in a historic setting and take into account regional contexts.

13. The historic urban landscape approach learns from the traditions and perceptions of local communities, while respecting the values of the national and international communities.

II. Challenges and opportunities for the historic urban landscape

14. The existing UNESCO recommendations recognize the important role of historic areas in modern societies. These recommendations also identify a number of specific threats to the conservation of historic urban areas, and provide general principles, policies and guidelines to meet such challenges.

15. The historic urban landscape approach reflects the fact that both the discipline and practice of urban heritage conservation have evolved significantly in recent decades, enabling policy-makers and managers to deal more effectively with new challenges and opportunities. The historic urban landscape approach supports communities in their quest for development and adaptation, while retaining the characteristics and values linked to their history and collective memory, and to the environment.

16. In the past decades, owing to the sharp increase in the world's urban population, the scale and speed of development, and the changing economy, urban settlements and their historic areas have become centres and drivers of economic growth in many regions of the world, and have taken on a new role in cultural and social life. As a result, they have also come under a large array of new pressures, including:

Urbanization and globalization

17. Urban growth is transforming the essence of many historic urban areas. Global processes have a deep impact on the values attributed by communities to urban areas and their settings, and on the perceptions and realities of their inhabitants and users. On the one hand, urbanization provides economic, social and cultural opportunities that can enhance the quality of life and traditional character of urban areas; on the other hand, the unmanaged changes in urban density and growth can undermine the sense of place, the integrity of the urban fabric, and the identity of communities. Some historic urban areas are losing their functionality, traditional role and populations. The historic urban landscape approach may assist in managing and mitigating such impacts.

Development

18. Many economic processes offer ways and means to alleviate urban poverty and to promote social and human development. The greater availability of innovations, such as information technology and sustainable planning, design and building practices, can improve urban areas, thus enhancing the quality of life. When properly managed through the historic urban landscape approach, new functions, such as services and tourism, are important economic initiatives that can contribute to the well-being of the communities and to the conservation of historic urban areas and their cultural heritage while ensuring economic and social diversity and the residential function. Failing to capture these opportunities leads to unsustainable and unviable cities, just as implementing them in an inadequate and inappropriate manner results in the destruction of heritage assets and irreplaceable losses for future generations.

Environment

19. Human settlements have constantly adapted to climatic and environmental changes, including those resulting from disasters. However, the intensity and speed of present changes are challenging our complex urban environments. Concern for the environment, in particular for water and energy consumption, calls for approaches and new models for urban living, based on ecologically sensitive policies and practices aimed at strengthening sustainability and the quality of urban life. Many of these initiatives, however, should integrate natural and cultural heritage as resources for sustainable development.

20. Changes to historic urban areas can also result from sudden disasters and armed conflicts. These may be short lived but can have lasting effects. The historic urban landscape approach may assist in managing and mitigating such impacts.

III. Policies

21. Modern urban conservation policies, as reflected in existing international recommendations and charters, have set the stage for the preservation of historic urban areas. However, present and future challenges require the definition and implementation of a new generation of public policies identifying and protecting the historic layering and balance of cultural and natural values in urban environments.

22. Conservation of the urban heritage should be integrated into general policy planning and practices and those related to the broader urban context. Policies should provide mechanisms for balancing conservation and sustainability in the short and long terms. Special emphasis should be placed on the harmonious, integration of contemporary interventions into the historic urban fabric. In particular, the responsibilities of the different stakeholders are the following:

(a) Member States should integrate urban heritage conservation strategies into national development policies and agendas according to the historic urban landscape approach. Within this framework, local authorities should prepare urban development plans taking into account the area's values, including the landscape and other heritage values, and features associated therewith;

(b) Public and private stakeholders should cooperate, inter alia, through partnerships to ensure the successful application of the historic urban landscape approach;

(c) International organizations dealing with sustainable development processes should integrate the historic urban landscape approach into their strategies, plans and operations;

(d) National and international non-governmental organizations should participate in developing and disseminating tools and best practices for the implementation of the historic urban landscape approach.

23. All levels of government – local, regional, national/federal, – aware of their responsibility – should contribute to the definition, elaboration, implementation and assessment of urban heritage conservation policies. These policies should be based on a participatory approach by all stakeholders and coordinated from both the institutional and sectorial viewpoints.

IV. Tools

24. The approach based on the historic urban landscape implies the application of a range of traditional and innovative tools adapted to local contexts. Some of these tools, which need to be developed as part of the process involving the different stakeholders, might include:

(a) **Civic engagement tools** should involve a diverse cross-section of stakeholders, and empower them to identify key values in their urban areas, develop visions that reflect their diversity, set goals, and agree on actions to safeguard their heritage and promote sustainable development. These tools, which constitute an integral part of urban governance dynamics, should facilitate intercultural dialogue by learning from communities about their histories, traditions, values, needs and aspirations, and by facilitating mediation and negotiation between groups with conflicting interests.

(b) **Knowledge and planning tools** should help protect the integrity and authenticity of the attributes of urban heritage. They should also allow for the recognition of cultural significance and diversity, and provide for the monitoring and management of change to improve the quality of life and of urban space. These tools would include documentation and mapping of cultural and natural characteristics. Heritage, social and environmental impact assessments should be used to support and facilitate decision-making processes within a framework of sustainable development.

(c) **Regulatory systems** should reflect local conditions, and may include legislative and regulatory measures aimed at the conservation and management of the tangible and intangible attributes of the urban heritage, including their social, environmental and cultural values. Traditional and customary systems should be recognized and reinforced as necessary.

(d) **Financial tools** should be aimed at building capacities and supporting innovative income-generating development, rooted in tradition. In addition to government and global funds from international agencies, financial tools should be effectively employed to foster private investment at the local level. Micro-credit and other flexible financing to support local enterprise, as well as a variety of models of partnerships, are also central to making the historic urban landscape approach financially sustainable.

V. Capacity-building, research, information and communication

25. Capacity-building should involve the main stakeholders: communities, decision-makers, and professionals and managers, in order to foster understanding of the historic urban landscape approach and its implementation. Effective capacity-building hinges on an active collaboration of these main stakeholders, aimed at adapting the implementation of this Recommendation to regional contexts in order to define and refine the local strategies and objectives, action frameworks and resource mobilization schemes.

26. Research should target the complex layering of urban settlements, in order to identify values, understand their meaning for the communities, and present them to visitors in a comprehensive manner. Academic and university institutions and other centres of research should be encouraged to develop scientific research on aspects of the historic urban landscape approach, and cooperate at the local, national, regional and international level. It is essential to document the state of urban areas and their evolution, to facilitate the evaluation of proposals for change, and to improve protective and managerial skills and procedures.

27. Encourage the use of information and communication technology to document, understand and present the complex layering of urban areas and their constituent components. The collection and analysis of this data is an essential part of the knowledge of urban areas. To communicate with all sectors of society, it is particularly important to reach out to youth and all under-represented groups in order to encourage their participation.

VI. International cooperation

28. Member States and international governmental and non-governmental organizations should facilitate public understanding and involvement in the implementation of the historic urban landscape approach, by disseminating best practices and lessons learned from different parts of the world, in order to strengthen the network of knowledge-sharing and capacity-building.

29. Member States should promote multinational cooperation between local authorities.

30. International development and cooperation agencies of Member States, non-governmental organizations and foundations should be encouraged to develop methodologies which take into account the historic urban landscape approach and to harmonize them with their assistance programmes and projects pertaining to urban areas.

APPENDIX

Glossary of definitions

Historic area/city (from the 1976 Recommendation)

"Historic and architectural (including vernacular) areas" shall be taken to mean any groups of buildings, structures and open spaces including archaeological and palaeontological sites, constituting human settlements in an urban or rural environment, the cohesion and value of which, from the archaeological, architectural, prehistoric, historic, aesthetic or sociocultural point of view are recognized. Among these "areas", which are very varied in nature, it is possible to distinguish the following "in particular: prehistoric sites, historic towns, old urban quarters, villages and hamlets as well as homogeneous monumental groups, it being understood that the latter should as a rule be carefully preserved unchanged.

Historic urban area (from the ICOMOS Washington Charter)

Historic urban areas, large and small, include cities, towns and historic centres or quarters, together with their natural and man-made environments. Beyond their role as historical documents, these areas embody the values of traditional urban cultures.

Urban heritage (from European Union research report N° 16 (2004), Sustainable development of Urban historical areas through and active Integration within Towns – SUIT)

Urban heritage comprises three main categories:

- Monumental heritage of exceptional cultural value;
- Non-exceptional heritage elements but present in a coherent way with a relative abundance;
- New urban elements to be considered (for instance):
 - o The urban built form;
 - o The open space: streets, public open spaces;
 - o Urban infrastructures: material networks and equipments.

Urban conservation

Urban conservation is not limited to the preservation of single buildings. It views architecture as but one element of the overall urban setting, making it a complex and multifaceted discipline. By definition, then, urban conservation lies at the very heart of urban planning.

Built environment

The built environment refers to human-made (versus natural) resources and infrastructure designed to support human activity, such as buildings, roads, parks, and other amenities.

Landscape approach (from the International Union for Conservation of Nature – IUCN, and the World Wildlife Fund – WWF)

The landscape approach is a framework for making landscape-level conservation decisions. The landscape approach helps to reach decisions about the advisability of particular interventions (such as a new road or plantation), and to facilitate the planning, negotiation and implementation of activities across a whole landscape.

Historic urban landscape

(see definition in paragraph 9 of the Recommendation)

Setting (from the ICOMOS Xi'an Declaration)

The setting of a heritage structure, site or area is defined as the immediate and extended environment that is part of, or contributes to, its significance and distinctive character.

Cultural significance (from the ICOMOS Australia Burra Charter)

Cultural significance means aesthetic, historic, scientific, social or spiritual value for past, present or future generations. Cultural significance is embodied in the place itself, its fabric, setting, use, associations, meanings, records, related places and related objects. Places may have a range of values for different individuals or groups.

Notes:

(1) In particular, the 1972 Convention concerning the Protection of the World Cultural and Natural Heritage, the 2005 Convention on the Protection and Promotion of the Diversity of Cultural Expressions, the 1962 Recommendation concerning the Safeguarding of the Beauty and Character of Landscapes and Sites, the 1968 Recommendation concerning the Preservation of Cultural Property Endangered by Public or Private Works, the 1972 Recommendation concerning the Protection, at National Level, of the Cultural and Natural Heritage, the 1976 Recommendation concerning the Safeguarding and Contemporary Role of Historic Areas, the 1964 ICOMOS International Charter for the Conservation and Restoration of Monuments and Sites (Venice Charter), the 1982 ICOMOS Historic Gardens (Florence Charter), and the 1987 ICOMOS Charter for the Conservation of Historic Towns and Urban Areas (Washington Charter), the 2005 ICOMOS Xi'an Declaration on the Conservation of the Setting of Heritage Structures, Sites and Areas, as well as the 2005 Vienna Memorandum on World Heritage and Contemporary Architecture – Managing the Historic Urban Landscape.

(2) In particular the 1982 World Conference on Cultural Policies in Mexico City, the 1994 Nara Meeting on Authenticity, the 1995 summit of the World Commission on Culture and Development, the 1996 HABITAT II Conference in Istanbul with ratification of Agenda 21, the 1998 UNESCO Intergovernmental Conference on Cultural Policies for Development in Stockholm, the 1998 joint World Bank-UNESCO Conference on Culture in Sustainable Development–Investing in Cultural and Natural Endowments, the 2005 International Conference on World Heritage and Contemporary Architecture in Vienna, the 2005 ICOMOS General Assembly on the Setting of Monuments and Sites in Xi'an, and the 2008 ICOMOS General Assembly on the Spirit of Place in Québec.

A Történeti Városi Tájra vonatkozó UNESCO Ajánlás a fogalmak meghatározását tartalmazó glosszáriummal -2011. november 10.

(az angol eredetiből magyarra fordította: Dr. Fejérdy Tamás DLA, az ICOMOS MNB főtitkára)

Preambulum

Az Általános Konferencia,

Tekintetbe véve, hogy a történeti városi területek közös örökségünk legbőségesebb és legváltozatosabb megnyilvánulásai, amelyeket nemzedékek formáltak és kulcsfontosságú tanúbizonyságai az emberiség téren és időn átívelő erőfeszítéseinek és törekvéseinek,

ugyancsak tekintetbe véve, hogy az emberiség számára a városi örökség olyan társadalmi, kulturális és gazdasági vagyon, amelyet az értékeknek az egymást követő és a jelenleg fennálló kultúrák, a felhalmozott hagyományok és tapasztalatok létrehozta történeti rétegződése határoz meg, és amelyet a maga sokféleségében annak el is ismernek,

Tekintetbe véve továbbá, hogy az urbanizáció az emberiség történelmében eddig példátlan módon halad előre, és ezáltal az egész világon a társadalmi-gazdasági változás és növekedés hajtóereje, amelyet helyi, nemzeti, regionális és a nemzetközi szinten egyaránt ki kell használni,

Felismerve az élő városok dinamikus jellegét,

Figyelembe véve ugyanakkor, hogy a gyors, és gyakorta ellenőrizetlen fejlődés átalakítja a városi területeket és azok környezeti összefüggéseit, ami világszerte a városi örökségnek a közösségi értékekre nézve súlyos hatással járó széttöredezését és leromlását okozhatja,

Figyelembe véve tehát, hogy a természeti és a kulturális örökség védelmét elősegítendő nagy hangsúlyt kell fektetni a történeti városi területek megőrzésének, kezelésének és tervezési stratégiáinak integrálására a helyi fejlesztési és településtervezési folyamataiba, akár csak a kortárs építészet és az infrastruktúra fejlesztésébe, amelyek alkalmazásakor a tájként való megközelítés segíthet a városi identitás (önazonosság) megtartásában, és

Hasonlóképpen tekintetbe véve, hogy a fenntartható fejlődés elve lehetőséget teremt a meglévő erőforrások megőrzésére, a városi örökség aktív védelme és fenntartható kezelése a fejlesztés alapvető előfeltétele,

Hivatkozva arra, hogy a történeti területek megőrzése tárgyában rendelkezésre áll az UNESCO normatív dokumentumainak gyűjteménye (korpusza), beleértve az egyezményeket, ajánlásokat és kartákat, amelyek mindegyike hatályos,

Figyelembe véve mindazonáltal azt is, hogy a demográfiai átalakulások, a globális piac liberalizációja és decentralizálása, és ugyanúgy: a tömegturizmus, az örökség piaci kiaknázása, az éghajlat (klíma) változás folyamatainak hatására a feltételek megváltoztak; a városok olyan fejlesztési nyomás és kihívások tárgyaivá váltak, amelyek a történeti területekre vonatkozó legutóbbi, 1976-os UNESCO ajánlás (*Ajánlás a történeti-hagyományos területek megőrzéséről és napjainkban betöltött szerepéről*) elfogadásának idejében még nem jelentkeztek,

Figyelembe véve továbbá a kultúra és az örökség koncepciójának fejlődését és a kezelésük (új) megközelítéseit, amelyek az iránymutató politikák és a gyakorlatok szempontjából egyaránt hasznos helyi kezdeményezések és a nemzetközi tanácskozások együttműködésének révén bontakoztak ki,

Óhajtva a meglévő nemzetközi dokumentumokban (eszközökben) lefektetett normák és elvek kiegészítését és kiterjesztett alkalmazását,

Rendelkezve a történeti városi tájra, mint a városi örökség megőrzésének egy formájára vonatkozó javaslattal, amely az Általános Közgyűlés 36-ik ülészakájának napirendjén a 8.1. tételében jelenik meg,

Elhatározva a 35-ik ülészakája során, hogy ezt a témakört a Tagállamok számára szóló Ajánlás formájában kell kezelni,

1. *Elfogadja* a mai napon, 2011. november 10-én, a Történeti Városi Tájra vonatkozó Ajánlást;

2. *Ajánlja* a Tagállamoknak, hogy fogadjanak el megfelelő jogi-intézményes kereteket és intézkedéseket a jelen Ajánlásban lefektetett elveknek és normáknak a joghatóságuk alá tartozó területen való érvényre juttatása érdekében;

3. *Ajánlja továbbá,* hogy a Tagállamok hívják fel a figyelmét erre az Ajánlásra a helyi, az országos (nemzeti) és a regionális hatóságoknak, valamint intézményeknek, szolgálatoknak vagy testületeknek és egyesületeknek, amelyek a történeti városi területek és azok tágabb földrajzi-környezeti beágyazódásának védelmében, megőrzésében és kezelésében érintettek (és érdekeltek).

Bevezetés

1. Korunk a történelem (eddig) legnagyobb népmozgásának a tanúja. A világ népességének több mint a fele ma már városi területen lakik. A városi területek mind jelentősebb szerepet játszanak, mint a növekedés motorjai, az innováció és kreativitás központjai; lehetőséget biztosítva munkahelyek és oktatás számára és válaszolva az emberek kibontakozó igényeire és vágyaira.

2. A gyors és ellenőrizetlen városiasodás mindamelllett gyakorta eredményezhet társadalmi és térbeli széttöredezettséget, valamint a városi környezet és az azt körülvevő vidéki területek minőségének drasztikus leromlását. Ehhez vezethet nevezetesen: a túlzott beépítési sűrűség, a túlszabványosított és monoton épületek, a közterületek és jóléti helyszínek elvesztése, a nem kielégítő infrastruktúra, a legyengítő szegénység, a társadalmi elszigetelődés és a klíma(változás)hoz kapcsolódó katasztrófák növekvő kockázata.

3. A városi örökség, beleértve annak anyagi és a szellemi összetevőit, kulcsfontosságú erőforrást jelent a városi területek élhetőségének feljavításában, előmozdítja a gazdasági fejlődést és a szociális kohéziót a változó globális környezetben. Minthogy az emberiség jövője az erőforrások hatékony tervezésétől és menedzseléstől függ, a (meglévő értékek)megőrzés(e) stratégiai fontosságúvá vált a városi növekedés és az életminőség közötti, fenntartható alapú egyensúly elérésében.

4. Az elmúlt fél évszázadban a városi örökség megőrzése világszerte a közpolitika fontos területévé nőtte ki magát, válaszul a közös értékek megőrzésének és történelmi hagyaték hasznosításának igényére. Mindazonáltal igazodni kell a változshoz, amellyel a hangsúly az építészeti műemlékek elsődlegességéről áttevődött a szociális, kulturális és gazdasági folyamatoknak a szélesebb körű elismerésére a városi értékek megőrzésében; irányt kell szabni a meglévő politikák alkalmazásának és létre kell hozni új eszközöket ennek a látásmódnak az érvényesítésére.

5. Jelen Ajánlás szükségesnek tartja, hogy a városi örökség megőrzési stratégiái - az emberi környezet minőségének megőrzését és feljavítását célzó közösségi és egyéni akciók támogatása érdekében - jobban integrálódjanak és igazodjanak az átfogóan értelmezett fenntartható fejlődés tágabb célkitűzéseibe. Táj megközelítést javasol a történelmi területeknek a tágabb városi környezeti összefüggéseik keretében történő számbavételéhez, megőrzéséhez és kezeléséhez, tekintetbe véve azok fizikai formái, térszervezése és kapcsolatai, természeti összetevői és beágyazódása, valamint társadalmi, kulturális és gazdasági értékei közötti összefüggéseket.

6. Ez a megközelítés érinti a politikákat, az irányítást és a kezelést, valamint tartalmazza az érintettek és érdekelték sokféleségének bevonását, beleértve a városfejlesztés folyamatának helyi, országos (nemzeti), regionális, nemzetközi, közösségi és egyéni szereplőit.

7. Ez az Ajánlás az örökség megőrzésére vonatkozó korábbi UNESCO ajánlásokra épül, elismerve azok fontosságát, koncepcióik és elveik érvényesülését a konzerválás történetében és gyakorlatában. Ezekhez csatlakoznak a konzerválással kapcsolatos modern egyezmények és karták, amelyek a kulturális és a természeti örökség számos dimenziójával foglalkoznak, és ezzel alapul szolgálnak a jelen Ajánláshoz.

I. Meghatározás

8. A történelmi városi tájon olyan városi területet kell érteni, amely kulturális és természeti értékek és attribútumok rétegződésének az eredménye, és amely magába foglalva a tágabb városi kontextust és annak földrajzi beágyazódását, túlterjed a „történelmi városközpont” vagy „együttes” fogalmán.

9. Ez a tágabb kontextus magába foglalja nevezetesen: a helyszín topográfiai, geomorfológiai, hidrológiai és természeti összetevőit, történelmi és a kortárs épített környezetét, felszín feletti és alatti infrastruktúráit, térségeit és kertjeit, földhasználati elrendezését és térbeli szervezését, rálátásokat és láthatósági (vizuális) viszonylatokat, valamint a városi szerkezet minden egyéb elemét. Ugyancsak magába foglal társadalmi és kulturális gyakorlatokat és értékeket, gazdasági folyamatokat és az örökség azon nem anyagi dimenzióit, amelyek a változatossághoz és identitáshoz kötődnek.

10. Ez a meghatározás széleskörű és integrált megközelítés alapjául szolgál a történelmi városi tájaknak átfogó fenntartható fejlődési keretek közötti számbavételéhez, értékeléséhez, megőrzéséhez és kezeléséhez.

11. A történeti városi táji megközelítés az emberi környezet minőségének megóvását célozza, növelve a városi terek produktív és fenntartható használatát – elismerve azok dinamikus jellegét –, valamint előremozdítva a társadalmi és funkcionális sokféleséget. Integrálja a városi örökség megőrzésének illetve a társadalmi és gazdasági fejlődésnek a célkitűzéseit. Ennek a megközelítésnek a gyökere a városi és a természeti környezet közötti, illetve a jelen és a jövő nemzedékek szükségletei és a múlt öröksége közötti kiegyensúlyozott és fenntartható kapcsolatrendszer.

12. A történeti városi táji megközelítés tekintetbe veszi a kulturális sokszínűséget és a kreativitást, mint az emberi, társadalmi és gazdasági fejlődés kulcsfontosságú forrásait, és eszközöket nyújt a fizikai és társadalmi változások kezeléséhez, valamint biztosítja, hogy a kortárs beavatkozások harmonikusan integrálódjanak a történeti közegbe és vegyék számításba a regionális kontextust.

13. A történeti városi táji megközelítés merít a hagyományokból és a helyi közösségek felfogásából, miközben tiszteletben tartja a nemzeti és nemzetközi közösségek által elfogadott értékeket.

II. A történeti városi táj: kihívások és lehetőségek

14. A meglévő UNESCO ajánlások elismerik a történeti területek fontos szerepét a modern társadalmakban. Ezek az ajánlások ugyancsak feltárnak számos veszélyt a történeti városok megőrzését illetően, valamint általános elveket, politikákat és iránymutatást nyújtanak ezen kihívások megválaszolására.

15. A történeti városi táji megközelítés tükrözi azt a tényt, hogy a történeti városi örökség megőrzése mind elméletében mind gyakorlatában jelentősen fejlődött a megelőző évtizedekben, képessé téve ezáltal a politikai döntéshozókat és menedzsereket arra, hogy hatékonyabban tudják kezelni az új kihívásokat és lehetőségeket. Ez a történeti városi táji megközelítés támogatja közösségeket abban, hogy a fejlődés és alkalmazkodás keresése közben megtartsák a történelmükhöz és a közös emlékezetükhöz valamint a környezethez kötődő jellegzetességeket és értékeket.

16. Az elmúlt évtizedekben, a világ város lakó népessége meredek növekedésének, a fejlődés léptékének és gyorsaságának és a változó gazdasági környezetnek köszönhetően a városi települések és azok történeti körzetei a világ számos régiójában a gazdasági növekedés központjaivá és húzóerejévé váltak, új szerephez jutva a kulturális és társadalmi életben. Ennek eredményeként új terhelések széles körének a nyomása alá kerültek, beleértve (a következőket):

Városiasodás és globalizáció

17. A városi növekedés átalakítja számos történeti városi terület lényegét. Globális folyamatok gyakorolnak mély hatást azokra az értékekre, amelyeket a közösségek tulajdonítanak a városi körzeteknek és környezetüknek, valamint amit ezek lakói és használói érzekelnek; illetve magára a valóságra. A városiasodás egyrészt gazdasági, társadalmi és kulturális lehetőségeket nyújt, amelyek javíthatják az életminőséget és a városi területek hagyományos karakterét; másrészt a városi sűrűség és növekedés terén szabadjára engedett változások veszélybe sodorhatják a hely sajátos jelentését, a városi szövet integritását és a közösségek azonosságát. Egyes történeti városi területek elvesztik rendeltetésüket, hagyományos szerepüket és lakosságukat. A történeti városi táji megközelítés segítséget nyújthat az ilyen hatások kezelésében, csillapításában.

Fejlődés/fejlesztés

18. Számos gazdasági folyamat kínál eszközöket és módokat a városi szegénység enyhítésére, valamint a társadalmi és emberi fejlődésre. Az innovációs eredmények nagyobb mérvű hozzáférhetősége, úgymint: az információs technológia és a fenntartható rendezési- és építészeti tervezési és építési gyakorlatok, feljavíthatják a városi területeket és ezáltal emelhetik az életminőséget. A helyesen alkalmazott történeti városi táji megközelítés esetén az új funkciók – mint például turisztikai szolgáltatások – fontos gazdasági kezdeményezések, amelyek hozzájárulhatnak a közösségek jólétéhez; a történeti városi területek és azok kulturális öröksége megőrzéséhez, egyidejűleg biztosítva a gazdasági és társadalmi sokféleséget és a lakófunkciót.

Környezet

Környezet

19. Az emberi települések állandóan alkalmazkodtak a környezeti változásokhoz, beleértve a katasztrófák által kiváltottakat is. Mindazonáltal a jelenleg tapasztalható változások intenzitása és gyorsasága kihívást jelent komplex városi környezetünk számára. A környezettel kapcsolatos megfontolások, így különösen az ivóvíz és az energiafogyasztás terén jelentkezők, arra hívják fel a figyelmet, hogy a városi élet számára új megközelítések és modellek szükségesek, amelyek ökológiailag érzékeny politikákon és gyakorlaton alapulnak, és amelyek a városi élet minőségének és fenntarthatóságának a megerősítését célozzák. Ugyanakkor számos ilyen kezdeményezésbe szükséges integrálni a természeti és a kulturális örökséget, mint a fenntartható fejlődés forrását.

20. A városi történeti területek változásait hirtelen bekövetkező szerencsétlenségek és fegyveres konfliktusok is okozhatják. A történeti városi táji megközelítés segítséget nyújthat az ilyen hatások kezelésében, csillapításában.

III. Politikák

21. A modern városmegőrzési politikák, mint ahogyan az a nemzetközi ajánlásokban és kartákban is tükröződik, létrehozták a városi történeti területek megőrzésének a „színpadát”. Mégis, a jelenlegi és a jövőben várható kihívások megkövetelik a közpolitikák olyan új generációjának a kialakítását és alkalmazását, amely számba veszi és megvédi a történeti rétegződést, valamint a városi környezet kulturális és természeti értékei közötti egyensúlyt.

22. A városi örökség megőrzését integrálni kell az átfogó politikákba, tervezésbe és gyakorlatba, mégpedig azokba, amelyek a szélesebb városi kontextushoz tartoznak. A politikáknak rövid és hosszú távra egyaránt biztosítania kell a megőrzést és a fenntarthatóságot kiegyensúlyozó mechanizmusokat. Különleges hangsúlyt kell fektetni a történeti városi szövetet érintő kortárs beavatkozások harmonikus integrációjára. A különböző érintettek és érdekelték felelőssége így különösen a következők szerinti:

(a) A Tagállamoknak a városi örökség megőrzési stratégiákat a történeti városi táji megközelítésnek megfelelően kell integrálniuk a nemzeti fejlesztési politikáikba és cselekvési terveikbe. Ennek keretében a helyi hatóságoknak a területek értékeit – beleértve a táji és más örökségi értékeket és az azokkal kapcsolatos jellegzetességeket – számításba vevő városi fejlesztési terveket kell kidolgozniuk;

(b) A közösségi és az egyéni érintetteknek és érdekelteknek, egyebek között partnerségi kapcsolatok keretében, együtt kell működniük a történeti városi táji megközelítés sikeres alkalmazásának biztosítására;

(c) A fenntartható fejlődés folyamataival foglalkozó nemzetközi szervezeteknek integrálniuk kell a történeti városi táji megközelítést a stratégiáikba, terveikbe és akcióikba;

(d) A nemzeti és nemzetközi nem-kormányzati szervezeteknek részt kell venniük a történeti városi táji megközelítés alkalmazását elősegítő eszközök és jó gyakorlatok kifejlesztésében és elterjesztésében;

23. Minden kormányzati-irányítási szintnek – legyen az helyi, regionális, nemzeti/szövetségi – a felelősségük teljes tudatában – részt kell venniük a városi örökség megőrzést célzó politikák meghatározásában, kidolgozásában és értékelésében. Ezeknek a politikáknak az összes érintettek és érdekelték bevonásával megvalósuló részvételi megközelítésen kell alapulnia; mind intézményi, mind ágazati szempontból koordinált módon.

IV. Eszközök

24. A történeti városi táji alapú megközelítés a helyi kontextushoz igazított hagyományos és innovatív eszközök sorának alkalmazását vonja magával. Ezen eszközök közül néhány, amelyet a különböző érintettek és érdekelték bevonása folyamatának részeként szükséges kifejleszteni, magába foglalhatja a következőket:

(a) **A civil elkötelezettség eszközeivel** be kell vonni a sokféleségüket átfogó merítésben az érintetteket és érdekeltéket, és képessé kell tenni őket a városi körzetük kulcsfontosságú értékeinek a felismerésére, ki kell fejleszteni a sokféleségüket tükröző elgondolásokat, meg kell határozni célokat, és egyetértésre kell jutni az örökségük védelmét szolgáló és a fenntartható fejlődést előmozdító akciókat illetően. Ezeknek az eszközöknek, amelyek a városi kormányzás/irányítás dinamikájának integráns részét alkotják, elő kell segíteniük a kultúrák közötti párbeszédet, (maguktól) a közösségektől szerezve ismereteket azok történetéről, hagyományairól, értékeiről, igényeiről/szükségeiről és törekvéseiről, valamint meg kell könnyíteniük a közvetítést és egyeztetést az egymással ütköző érdekeltségű csoportok között.

(b) **A tudást és a tervezést szolgáló eszközöknek** segíteniük kell a városi örökség attribútumai integritásának és hitelességének a védelmét. Ugyancsak lehetővé kell tenniük a kulturális jelentőség és sokféleség elismerését, és – az életminőség és a városi tér feljavításának érdekében – szolgálniuk kell a változások követőfigyelését (monitoring) és a kezelését (menedzsment). Ezen az eszközök közé kell tartoznia a kulturális és a természeti jellegzetességek dokumentálásának és feltérképezésének. A döntéshozatali folyamatokat a fenntartható fejlődés keretei között megalapozó és megkönnyítő örökségi, szociális/társadalmi és környezeti hatástanulmányokat kell igénybe venni.

(c) **A szabályozási rendszereknek** tükrözniük kell a helyi körülményeket, és olyan jogi és szabályozási intézkedéseket tartalmazhatnak, amelyek a városi örökség anyagiasult és nem anyagi attribútumainak a megőrzését és kezelését célozzák, beleértve azok társadalmi, környezeti és kulturális értékeit. El kell ismerni, és ha szükséges, meg kell erősíteni a hagyományokon és szokásokon alapuló rendszereket.

(d) **A pénzügyi eszközöknek** a képességek építésére és az innovatív, bevételt-generáló, a hagyományokban gyökerező fejlődésre kell irányulniuk. A kormányzati és a nemzetközi ügynökségektől származó globális pénzalapokhoz társuló/hozzá adódó pénzügyi eszközöket is hatékonyan kell felhasználni a helyi szinten megvalósuló magánbefektetéseknek az előmozdítására. A helyi vállalkozásokat támogató mikro-hitelek vagy más rugalmas finanszírozási módok, akár csak a partnerség változatos modelljei szintén központi szereppel bírnak a történeti városi táji megközelítés pénzügyi fenntarthatóságának megvalósításában.

V. Kapacitások/képességek építése/növelése, kutatás, információ és kommunikáció

25. A kapacitások/képességek építésébe/növelésébe be kell vonni a legfőbb érintetteket és érdekelteket: a közösségeket, döntéshozókat, szakembereket és menedzsereket - a történeti városi táji megközelítés megértésének és alkalmazásának előmozdítása érdekében. A kapacitás-építés hatékonysága ezeknek a főbb érintetteknek és érdekelteknek az aktív együttműködésétől függ és ennek az Ajánlásnak a regionális kontextusban megvalósuló elfogadását és alkalmazását célozza, hogy az meghatározza és pontosítsa a helyi stratégiákat és célkitűzéseket, cselekvési kereteket és a források mobilizálásának rendszereit.

26. A kutatásnak a városi település komplex rétegződését kell célba vennie, az értékek számbavétele, a közösségek számára hordozott jelentőségüknek megértése, és a látogatóknak való sokrétű bemutatásuk érdekében. Ösztönözni kell a tudományos és egyetemi intézményeket és más kutatási központokat, hogy végezzenek a történeti városi táji megközelítési szempontjain alapuló tudományos kutatásokat és működjenek együtt helyi, nemzeti, regionális és nemzetközi szinten. A változtatási javaslatok értékelése terén, valamint a védelmi és kezelési gyakorlat és folyamatok továbbfejlesztésének az elősegítésében alapvető fontossággal bír a városi területek állapotának és evolúciójának dokumentálása.

27. Az információs és kommunikációs technológiák alkalmazásának bátorítása a dokumentálás, illetve a városi területek és az őket alkotó elemek komplex rétegződésének megértése és bemutatása terén. Ezen adatok összegyűjtése és elemzése a városi területek megismerésének lényegi részét alkotja. Hogy a társadalom valamennyi szektorával legyen kommunikáció, különösen fontos a fiatalságot és az összes alul-reprezentált (társadalmi) csoportot elérni, azzal a céllal, hogy bátorítást kapjanak a részvételre.

VI. Nemzetközi együttműködés

28. A Tagállamok, a nemzetközi kormányzati és nem-kormányzati szervezetek – a jó gyakorlatok és a világ különböző tájain szerzett tapasztalatok terjesztésével – elő kell, hogy segítsék a közszféra megértését és bekapcsolódását történeti városi táji megközelítés alkalmazásába, az *ismeretekben való osztozás* és a *kapacitás-építés* hálózatának a megerősítésére.

29. A Tagállamoknak elő kell mozdítaniuk a helyi hatóságok közötti együttműködést.

30. Bátorítani kell a Tagállamok nemzetközi fejlesztési és együttműködési ügynökségeit, a nem-kormányzati szervezeteket és alapítványokat, hogy dolgozzanak ki a történeti városi táji megközelítést számításba vevő metodikákat és a városi területekre vonatkozó támogatási programjaikat és projektjeiket hangolják össze azokkal.

FÜGGELÉK

Fogalmak meghatározását tartalmazó glosszárium

Történeti terület (Az 1976-os Ajánlásból)

„Történelmi és építészeti területek (köztük a vernakulárisak¹)” alatt értendő bármely építménycsoport, építmény és térség, amelyek akár városi, falusi környezetben emberi lakhelyet alkotnak, beleértve a régészeti és paleontológiai lelőhelyeket is, és amelyek belső összetartozása és értéke régészeti, építészeti, őstörténeti, esztétikai vagy társadalmi-kulturális szempontból elismert. Ezek között a nagyon változatos „területek” között megkülönböztethetők nevezetesen: őstörténeti lelőhelyek, történeti városok, régi városnegyedek, falvak és tanyák és homogén műemléki együttesek, úgy érve, hogy ez utóbbi esetében követelmény, hogy változatlansága gondosan meg legyen őrizve.²

Történeti városi terület (az ICOMOS ún. Washingtoni Kartájából)

A történeti városi területek, nagyok vagy kicsik, köztük a városok és történeti városközpontok vagy városnegyedek, a természeti és az ember alkotta környezetükkel együtt. Történeti dokumentum- szerepükön túl ezek a hagyományos városi kultúrák értékeinek hordozói is.³

Városi örökség (az Európai Uniónak „A városi történeti területek fenntartható fejlesztése azoknak a városokba történő aktív integrációja révén” - SUI c. N°16 (2004) kutatási jelentéséből)

A városi örökség három fő kategóriája:

- Kiemelkedő kulturális értékű műemléki örökség;
- Nem különleges, de viszonylag nagy mennyiségben jelenlévő, szorosan összetartozó elemek;
- Számításba veendő városi elemek (például):
 - A városi beépítés formája
 - Térségek: utcák, nyilvános térségek, téralakulatok
 - Városi infrastruktúra: anyagi (szükségletekkel kapcsolatos) hálózatok és felszerelések.

A város(i értékek) megőrzése

A város(i értékek) megőrzése nem korlátozódik az egyes épületek megóvására. Tekintetbe veszi az építészetet, de csak mint az átfogó városi közeg egyik elemét, komplex és szerteágazó diszciplínává téve azt. A dolog természetéből adódóan a város(i értékek) megőrzése központi helyet foglal el a várostervezésben.

Épített környezet

Az épített környezet (a természetivel ellentétben) az ember alkotta erőforrások és az emberi tevékenység megalapozására készült infrastruktúra, úgymint: épületek, utak, parkok és más jóléti helyszínek.

Tájji megközelítés (forrása a természetvédelmi Világszövetség – IUCN és a Természetvédelmi Világalap – WWF)

A tájképi megközelítés keret biztosít a tájképi szintű megőrzési döntésekhez. A tájképi megközelítés segít annak eldöntésében, hogy mennyire ajánlatosak egyes beavatkozások (mint például új út építése vagy ültetvény létesítése) és megkönnyíti az egész tájat átfogóan a tevékenységek tervezését, egyeztetését és megvalósítását.

Történeti városi táj

(a meghatározást lásd az Ajánlás 9. szakaszában)

¹ A „vernakuláris” jelző jelentése itt: ’ hagyományos-helyi (népi) építészeti’

² A magyar szöveg a Karták Könyvében (2. kiadás; ICOMOS MNB, Budapest, 2011.) található fordításon alapuló, revideált változat. F.T.

³ Az idézet az Ajánlás eredeti szövegében sem szó szerinti. A magyar szöveg a Karták Könyvében (2. kiadás; ICOMOS MNB, Budapest, 2011.) található fordításon alapuló, revideált változat. F.T.

Komplex környezeti beágyazódás (az ICOMOS Xian-i Nyilatkozatából)

Valamely örökségi elem (építmény), helyszín vagy terület komplex környezeti beágyazódása alatt annak közvetlen, illetve kiterjesztett környezete értendő, amely annak jelentőségét, egyedi jellegzetességét alkotó része, vagy hozzájárul azokhoz.

Kulturális jelentőség (az ICOMOS Ausztráliai Nemzeti Bizottság által kiadott „Burra Karta“-ból)

A kulturális jelentőség jelentése a múlt, a jelen és a jövő nemzedékei számára létező esztétikai, történeti, tudományos vagy szellemi érték.

Jegyzetek:

- (1) Különösen is: az 1972-es Egyezmény a világ kulturális és természeti örökségének védelméről, a 2005-ös Egyezmény a kulturális kifejezések sokszínűségének védelméről és előmozdításáról, az 1962-es Ajánlás a tájak és helyszínek szépségének és karakterének védelméről, az 1968-as Ajánlás a közművek által veszélyeztetett kulturális javak védelméről, az 1972-es Ajánlás a kulturális és természeti örökség nemzeti szintű védelméről, az 1976-os Ajánlás a történeti-hagyományos területek megőrzéséről és napjainkban betöltött szerepéről, az ICOMOS 1964-es Nemzetközi Karta a műemlékek és műemlékhelyszínek konzerválására és restaurálására (Velencei Karta), az ICOMOS 1982-es Történeti kertek (Firenzei) Karta és az ICOMOS 1987-es A történeti városok védelmének Nemzetközi Kartája =Washington Karta), az ICOMOS Közgyűlés 2005-ös Xian-i Nyilatkozata az örökségi épületek/építmények, helyszínek és területek kontextusának megőrzéséről, valamint a 2005-ös Bécsi Memorandum a világörökség és a kortárs építészet – a történeti városi táj kezelése tárgyában.
- (2) Különösen is: Világ-konferencia a kulturális politikákról, Mexikóváros,1982; Narai Tanácskozás a Hitelességről 1994; A Kultúra és Fejlődés Világ-bizottsága csúcstalálkozója 1995; HABITAT II konferencia és az ott ratifikált Agenda 21, 1996, Isztambul; UNESCO Kormányközi Konferencia a fejlődéssel kapcsolatos kulturális politikákról, 1998,Stockholm; közös Világbank-UNESCO Konferencia a kultúra a fenntartható fejlődésben – befektetés a kulturális és természeti alapítványokba; Nemzetközi konferencia - világörökség és a kortárs építészet, 2005, Bécs; ICOMOS Közgyűlés nyilatkozata az örökségi épületek/építmények,helyszínekés területek kontextusáról, 2005, Xian; ICOMOS Közgyűlés nyilatkozata a hely szelleméről, 2008, Québec.

<p>ICOMOS Híradó, a Magyar Nemzeti Bizottság közleményei</p> <p>Szerkesztőség: H-1014 Budapest, Táncsics Mihály utca 1. Levél cím: H-1535 Budapest, Pf. 721. Telefon/fax: +36/1/2254966, Telefon: +36/1/2254965 E-mail: secretariat@icomos.hu Honlap: www.icomos.hu Kiadja az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottsága Felelős kiadó: Dr. Nagy Gergely Szerkesztő: Keller Annamária HU ISSN 2062-4964 (Nyomtatott) HU ISSN 2062-4972 (Online)</p>	<p>Az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság tagságával járó előnyök:</p> <ul style="list-style-type: none">- informáltság a műemlékvédelem hazai és nemzetközi híreiről, eseményeiről, pályázatairól, ösztöndíjairól, stb. az ICOMOS elektronikus körlevelek, az ICOMOS honlap (www.icomos.hu), az ICOMOS Híradó és az ICOMOS News/Nouvelles ICOMOS révén- ingyenes belépésre jogosító tagsági kártya a világ legtöbb múzeumba, műemlékébe, romterületére- az UNESCO/ICOMOS Dokumentációs Központjának szabad használata <p>Az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság pártoló Jogi tagja a Forster Gyula Nemzeti Örökséggazdálkodási és Szolgáltatási Központ, Budapest, Támogatója az EMMI</p>
---	---